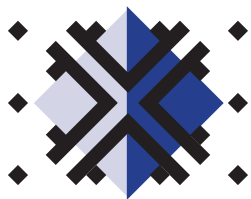

ХАНТЫ ЯСАҢ

Основана
1 ноября 1957 года

21.07.2022
№14 (3602)

Ваньцавйт кэрт 240 ола йис!

6-7 >>

Вэщ тыдйщ 10-мит хйтлйн Нуви сйңхум районйн Ваньцавйт кэрт 240 ол постйсы. Н. Вах верум хур

Шуши мир
вэлупсы тўңматты
йшкола

>> 5

Нявремйтн
сймйңа
тййсы

>> 12

Мўң вэлупсэв
олйңйн лўңйттй
арйт хйншйл

>> 14-15

150 хуят нўшайт олаңан иньщәссәт

Б.С. Хохряков

Тәм ол шәп Югра мўв 150 хуят округ дума кәщә Борис Хохряков эвәлт арсыр верәт олаңан иньщәссәт. Ар хуят Ёмвош, Нижневартовск па Сәрханл вошәт эвәлт.

Мет ар иньщәсупсы: хәннехуятәт вәлупсийн, рәпатайтн тывум сўртәт тўңматты олаңан, хот нўшайт па хотәта потум, каврум йиңк, нуви тўт, хошум мәты вер пәта сухуптәты верәт олаңан.

Мосл лупты, тәм ол шәп Борис Хохряков әл хәннехуятәт пида ар пўш вәйтантиләс, ши пурайн 90 хуята нәтәс. Ши тумпи ар пеләк нўшайт тўңматсийт, 103 хуятн хәншум иньщәсупсәта юхлы ясңәт мәсийт, па верәт олаңан пищмайт тўңматты щира кәщайт рәпитты арсыр тәхета китсийт.

«Мўң, Налоговой кодекс хуща 217-мит статья тўңматты щира хәншсўв, – округ дума кәщә хә Борис Хохряков лупәс. – Мўң хәншсўв, ләлн федеральной бюджет эвәлт грант па субсидия нәтупсы вухәт вўты ех налог ән сухуптәсәт.

Депутатлўв госдумая пищма хәншсәт

Ши тумпи мўң депутатлўв Россия мўвев труд по социальной защита верәт тәты министр хәя Антона Котякова хәншсәт. Мосл, ләлн мўң Увәс мўвевн рәпитум па

ин рўтьщәты еха, хуйтат па мўвәта вәлты мәнсәт, лыв страховой пенсиялалн вән фиксированной выплата ат хәщәс.

Ши тумпи тәм ол шәп мәр округ дума депутатәт

ши министра хәншсәт, ләлн машинатн мир тәтылты еха аутсорсинг верәт тәты кәщайт пида ийха рәпитты олаңан немасыя поступсы ат ләщәтсы.

Хурәт пида киникайт мет әмәщ лўңәтты

Щиты Югра мўв вәтаң писатель хә Леонид Бабанин лупәс. Тәм ванән лўв мўң редакцияева амтәң айкел пида юхтыләс.

Л.Л. Бабанин. Л. Гурьева верум хур

» Ин ма Югра мўв оса тәхи кәщә не Альфия Павкина пида вәйтантилсум. Ма киникайдам хуща ар хур хәншман вәл, ийха лўңәтты ки – 60 мултас хур. Щирн мин и нумса юхәтсумн, ши хурәт йилпатты па ванлтупсәт пурайн щитәт ищи алыты. Вантә, әл хуята әнтә тәп киника әмәщ вантты, хурәт ищи. Кашәң хур – щит киника эвәлт вә-

лупсы, Тәмхәтл Альберт Тумановән хәншум хурәт ймсыева ләщәтсәдам. Лўв Екатеринбург вош эвәлт, ар ол Саранпауль кәрт, Кев хурамәң мўв олаңан хурәт хәншәс. Ши кәртән кашәң хотн лўв хурлаң вәлләт. Шаль, лўв хўв пәнта шәшмәс. «Союз» телекомпания ех лўв олңелн «Альберт Туманов» кина версәт, - лупәс Л. Бабанин

Леонид мет сыры лўв-веда хәншәс, муйсәр хурәт хәншты мосл. Щәлтә лўв пиләда вәйтантиләс па ар щос путәртәс, яма муй вевтама хәншәс. Лўв лупәс, Екатеринбург вошәң мастерской хотн ши арат хур хәншты ех күтн вәлмәлн нәмәсәс, хуты лўв иса ши вер олаңан ушн ән тәйл.

Хурәт альман Леонид лупәс, хуты щәта шуши мир кәртәт хәншман вәлләт: Вўтвош, Тәрумдор, Кимкьясуй, Саранпауль. Ши тумпи хурамәң ёрнасәтн, щәшкан сәхәтн ухшамәң Ас имет. Ин шуши мир ләмәтсухәт па хураспета йисәт, тәп хурәтн хәщәт.

Ешавәл Тюменской областной дума хуща Леонид Бабанинән хәншум киникайт пида хурәң ванлтупсы питл.

Ин лўв «Ёмвош эвәлт даясты Донбасс хуща. 2015-мит ол» киникайл ләщәтләлә. Шеңк лавәл-лўв.

Лопәс ләщәтәс:
Людмила Гурьева

Югра мўваң мир ай хопатн кәссәт

Вәщ тыләщ 2-3 хәтләнән Нефтеюганской район «Моньщ» немпи рўтыщәты тәхийн мўвтел, мир кәсупсы вәс. Щит Вит Хон хәтл, пурайн ләщәтсы. Нух питум хуят округ кәщә эвәлт Кубок немпи мойлупсийн мәсы.

Кәсупсийн 19 арсыр тәхи эвәлт 165 хуят кәсәс, щит Сербия, Замбия мўвнән па Емвош округ хуятәт.

Хә хуятәт күтн Сәрханл мўв хәйнән нух питсәнән, щит Алексей Русскин па Виталий Покачев, имет күтн – Ксения Айваседа па Ирина Сухих Нижневартговской район эвәлт. Лыв мевл, посәтн, ишәк непекәтн па вухәң, мойлупсәтн катлуптәсыйт.

Ай хопатн кәсупсы. Р. Решетникова миюм хурнән

Кәсупсы пурайн «Югра лыднуптәты» тәхи ех әмәщ ванлтупсәт па мирхотәт ләщәтсәт. Щи тәхи кәщә не Людмила Алфёрова ищи щәта вәс.

Лыв шуши мирев йис верәт ванлтәты ех күтн кәсупсы версәт. Мет яма па хурамәңа ванлтупсы ләщәтсәт па нух питсәт Аганской ремёслайт хот, «Торум Маа» музей ехн верум «Чумвчуме» немпи вер па Нефтеюганской район кәщә хот ехн верум «IT-стойбище» немпи вер.

Әмәңхәтла округев арсыр ай вошәт па кәртәт эвәлт якты-ариты ех юхтыйлдсәт. Варьеган эвәлт юхтум «Шеэв ни», «Яшма», «Санки тувәт» немпи тәхет ех, Михаил Сопочин па Регина Горобец мет яма яксәт муй арисәт.

Мойң ех кәсупсы пурайн йилуп щирн верум ванлтупсәт шиваләты щир тәйсәт, щит «Мир детства» немпи әмәщ ванлтупсы (Пыть-Ях вош) па «Нумәс юнт» немпи

юнтты хәр (Тәк кәрт).

Шуши мир летутәт кавәртты ех күтәдн ищи кәссәт. Мосл лупты, щи кәсупсийн нух питсәт Аганской ремёслайт хот, «Торум Маа» немпи музей, Нефтеюганской район администрация ех па «Югорские россыпи» тәхи ех (Лемпино вош).

Әмәңхәтл етшәты пурайн кәсты еха сыры мет яма ай хопн яңхум ики Анатолий Кауртаев па «Югра лыднуптәты» тәхи кәщә не Людмила Алфёрова мойлупсәт катлуптәснән. Л. Алфёрова лупәс:

» Вўща вәдаты, тынәң ех! Шуши мирәт йис щирн, нын мулты ям вер версәты, порессәты па щи юпийн ёрта йил, щит мет ям. Щирн тәмхәтл нын ёртәң хәтлән кәсләты, щит ищи ям. Мўң шуши мирәт йис вәлупсы лавәллүв. Ветхушьяң муй хәс ол юхлы щимәщ кәсупсийн тәта тәп хәт ай хоп вәс, тәмхәтл – 60

Әмәңхәтла юхтум мойң ех

мултас! Вән пәмәщипа луплум тәмхәтл кәсум хуятәта, лыв рәт мирев йис вәлупсы елды тәдәт. Нын ай хоплән елды ищи ям па тўң әш хўват ат мәнләт.

Щи юпийн Людмила Алфёрова «За верность Северу» немпи мевл пос Нефтеюганской районән шуши мирәт пида рәпитты неңа Ольга Воронова па Нижневартговской район шуши ех пида

рәпитты неңа Оксана Галкина катлуптәс.

Рәт мир йис вәлупсы лавәлмед пәта «Признание» немпи мевл посн тәмхәтл Елена Иванова (Нефтеюганской район) па Марина Айпина (Нижневартговской район) мойлдәсийнән.

Виктория Костылева
хәншум айкел
хәнты ясәңа тулмащтәс:
Надежда Рагимова

Нявремәт акань версәт

Верум пурмәсдәл пида

«Лыдәң союм» хуши нявремәт рүтьщәсәт

Тәм пүш «Лыдәң союм» нәмпи нявремәт вәндтәйлды тәхийн рүтьщәты хәр етшәс. 2022-мит олд Ёмвошн ши рүтьщәты тәхи по тәхет күтн хәлмит тәхи холумтәс. Вантә, щәта мет олдәң пүш ши вошн нявремәт кина верты вәндтәсыйт.

Ши вера дывәт Игорь Иванович Сиренко вәндтәс. Нявремәт хәннехуятәт пида вәйтәнтәйлсәт па иньщәссәт арсыр мосты верәт олдәңн, ши юпийн кина версәт. Щит 7-14 ол луват пушхиет. Дыв арсыр верәт олдәңн кинайт ләщәтсәт: юнтупсәт, йилуп йис верәт, шуши мирәт йис вәлупсы, вулдәң өх олдәңн.

Мосл лупты, мет яма па тәса хәннехуятәт пида Алиса Голомолзина па Анна Агеенко путәртсәңн, нявремәт пәта щит лавәрт вер вәс.

Муй олдәңн кина верты, нявремәт ши елпийн вәндтәты хуят пида путәртсәт. Дыв хәнты мир поэтесса Мария Волдина, «Торум Маа» тәхийн рәпитты хә Вячеслав Кондин, «Ягоды Югры» тәхи кәща не Наталья Чайникова пида путәртсәт.

Щәлдта вухаль мир поэт

Юван Шесталов шәңәт 85 ола ювмал пәта кина версәт, лүв олңелн лүв асәвел Майя Макарова эвәлт иньщәссәт. Дыв вәндтәсыйт, хутыса Юван Шесталов иты амамәт-ши верты.

Шуши мир хурамәт олдәңн иши кина версәт, щит Евдокия Ернихова-Белявская шәңәт 90 ола ювмал пәта ләщәтсәт.

Мосл лупты, кина верты – нявремәт пәта щит лавәрт вер, тәп дыв әмща щит версәт, вәндтәты хуятләд эвәлт вәндтәйлсәт. Иса верум кинайт lylyngsoyum.ru сайт хуши шиваләты рәхл.

Кашәң хәтл нявремәт пәта әмща мәнәс. Тәта пушхиет Ёмвош йис верәт олдәңн уша павәтсәт, щит Самар канащ йис вүш эвәлт па ин вәнты. Вәндтәты хуятәт юрн хот олдәңн путәртсәт, муйсәр

пурмәсәт щәта вәсәт, вухаль яснәт вәндтәсәт. Нявремәт шуши мир нарәсты утәт па юнтупсәт олдәңн уша павәтсәт.

Па и йилуп вер ши рүтьщәты хәрн вәс, нявремәт телефонләд пәта шуши хурамәт пида стикерәт версәт.

Ши тумпи эвет әнтәсты вәндтәсыйт, дыв акань па түтщәң хир әнтсәт, сән версәт. Уша павәтсәт, хутыса йис пурайн шуши мирәт вәсәт, муйсәр ёмәңхәтләт тәйсәт, хутыса вәнт кәртән вүды таш лавәлдсәт, хутыса хүд вәлпәсләсәт. Нявремәт иньщәссыйт, муйсәр хүлләт Асн па Лаңалн вәлдәт. Ши тумпи дыв уша павәтсәт, муйсәр войт Увәс мүйевн вәнтән вәлдәт, муйсәр юхәт па воньшумутәт енумләт. Па хәтлән пушхиет йиңч олдәңн иса уша версәт.

Шуши мирәт тумпи

«Лыдәң союм» тәхия йңхты эвие

рүтьщәты хәрн нявремәт Россия мүйев йис верәт олдәңн иши путәртсәт, муй арат арсыр мир тәта вәл, муйсәр ар хурасуп вәлупсы па йис вер дыв тәйлдәт.

Юхи хәшум хәтлән нявремәт вәндтәсәт, муй дыв рүтьщәты пурайн нумса пунсәт. Ши хәтләт яма па әмща мәнсәт, пушхиет ям нумсәт пида юхи керләсәт. Дыв вән пәмащипа яснәт лупсәт дывты вәндтәты хуятәта.

Ирина Белявская
па Олеся Исаченко

хәншум айкел

хәнты ясәңа тулмаштәс:
Надежда Новыхова

Шуши мир вэлупсы тўңматты ашкола

Лўң пура олңитумн Москва вошн Увас мўв па Дальний Восток эвэлт мет апрәң па нумсаң неңәт па хәйт «Россия мўв увас мирәт. Оса дипломатия верәт тәты ашкола» немуп юхи хәшум вәндтәты хәра акатсыит.

«Оса дипломатия верәтә вәндтәты ашкола» шуши хуятлўв пәта 2021-мит ол васы мәнты тыләш 28-мит хәтл вўш эвәлт рәпитты питәс. Тыв 45 ол вәнта ювум Увас мўв па Дальний Восток луваттуйн вәлты шуши мирәт вохты непек китты веритләт. Щәлдта арташты ёхн уша верла, пириты тәм хәннәхә муй әнтә. Щит кәсупсы хураспи вәндтәты хәр. Вәндтәты хәра питты щира мосл, ләдн хәннәхә шуши мир поступсәт яма ат тайс, тәса па нумсаңа путәртты ат хошәс, верәң па рәпата пәда сәмәң, апрәң хуята ат вәс.

Тәм ашкола немасыя версы. Вантә, вәлупсәв елды мәнл, нывремәт ену-мләт, вән хуятәт пирща йиләт. Щи пәта сырыя мосл апрәң па верәң шуши айлат ёх кәншты, лывел вәндтәты, тәса ванләтты, ләдн елды дыв увас мир вәлупсы, немасыя ләщәтум поступсәт яма нух вантты па тўңматты мосәң йилуп верәт нух хәншты ат веритсәт.

«Оса дипломатия верәтә вәндтәты ашкола» хәлум щирн ләщәтман вәл. Оләңмит вәндтәты хәр интернет хўват онлайн щирн верман вәс – тәта иньчәсты верәт,

Вәндтәты хәра юхтум хуятәт

семинарәт па лўңтупсәт ләщәтлүйт. Кимит – ищи онлайн щирн, тәп немасыя ләщәтум вәндтәты хәрәт па мастер-классәт әнтә тәп вәндтәты хуятәт, ашколайн вәндтуйлты айлат неңәт-хәйт ищи вәндтум верәт оләңән айт павәтсәт. Хәлмит вер – «Оса дипломатия верәт тәты ашколайн» вәндтум шуши ёх Москва вошн акатсыит.

Мосл ястәты, хуты Москва вошн ләщәтум юхи хәшум мирхота 200 вәндтум хәннәхә эвәлт тәп 15 хуят пирисы. Тәм пўш 15 вәндтәты неңәт па хәйт 11 мир ванләтсәт. Арсыр мирәт күтн Ёмвошәң округев эвәлт мўң айлат ёхлўв ищи вәсәт. Щит Нижневартоск вош «Югра лыднуптәты» оса тәхи кәща Екатерина Жукова, тәм йис йилуп щирн шуши мир арәт ариты айлат не, «Хәтл» немуп Ас-угорской театр хуца рәпитты Вах юхан хәнтәт эвәлт арәң па якәң Вера Кондратьева па Нижневартоск вошәң хә Фёдор Никитин.

Ёхлўва вәндтәты хәр вера мәстәс. Лыв государственной рәпата тәты тәхет вантсәт, шуши мирәт пәта немасыя поступсәт ләщәтты ёх пила вәйтантаыйлсәт, оса рәпата тәты вулаң хуятәт пила путәртсәт, сыр-сыр нумсаң, партупсәт хәншәт па па щирн вәндтуйлсәт.

Ёхәт уша йис, хуты оләңмит, кимит па хәлмит тәхия питсәт: Ольга Нюман хон Петра вош эвәлт, Вера Кондратьева Югра мўв Лянтор вош эвәлт па Сергей Вануйто, юрн мир эвәлт вәлты хә.

Интәм нух питум хәлум хуят Россия мўв луваттуйн вәлты мет вулаң университетәтн, институтәтн кәсупсы таклы вәндтуйлты щир мушатсәт.

Хәшум 12 шуши ёх ищиты, тәп курсәт щирн, федеральной па региональной вәндтәты тәхетн вәндтуйлты веритләт.

Москва вош Федерация Совет хуца сенатора рәпитты хәнты хә Алек-

сандр Новьюхов ясәт щирн, сырыя щимәш «Оса дипломатия верәтә вәндтәты ашкола» оләңән тәп нәмәсты па путәртты веритсы. Интәм йилуп ашкола пўншсы, А. Новьюхов щирн, щит мет мосты па так хәннәхә правайт, поступсәт, нўшайт тўңматты верәтә вәндтәты ашкола. Сырыя щимәш тәхи ән рәпитәс.

Йилуп ашкола ләщәтты ёх шеңк ләңхаләт, ләдн шуши мирлўв тывум лавәрт суртәт оләңән ийха ат путәртсы, ийха ат нәмәссы. Тәп щи пурайн дывәт тўңматты щир вәл. Увас ёх правайт вантман тәйты мосл, ләдн немәлт атам вер ал тывәс.

Тәм йилуп вәндтәты ашкола оләңән мет яма интернет хуца <https://school-kmn-rf.ru/> вантаты па лўңтаты.

Тәм путәр ләщәтәс:
Ирина Самсонова

Ваньщавят керт 240 ола йис

Лантӑҫ-хӱлеҫ Асэв хонӑҫӑн Ваньщавят хӑнты кертые омӑсл. Тӑм ол вӑщ тылӑщ 10-мит хӑтлӑн щӑта вӑлты мир кертӑл 240 ол постӑсӑт. Мет олаҫ айт Ваньщавят олаҫӑн 1782-мит олн хӑншум непекаҫн вӑлдӑт. Хуйн вӑйтлы, мосӑҫ, кертыев мет сыры тывӑс. Йис пура вӑш эвӑлт тӑта хӑнтӑт вӑсӑт, вой-хӱл велпӑслӑсӑт, вӑлӑт тӑйсӑт, воньшумут, нохӑр ӑкӑтсӑт. Ӗхӑтшӑк ловӑт, мисӑт, ошӑт тӑйты питсӑт, турн версӑт.

С.П. Маненков кертӑҫ мира вӑща ясӑҫт путӑртӑл

1934-мит олн тӑта Сталин немпи колхоз тывӑс, хӱл вӑты тӑхи рӑпитӑс, питы вухсарӑт тӑйсыйт. 1930-1940-мит олаҫн тыв па мӱвӑт эвӑлт нӑртам китум ӗх тӑсыйт. Дыв юх ӑкӑтты, хӱл велпӑслӑты па лӑщӑтты, хотӑт омӑсты па па арсыр тӑхетн рӑпитты питсӑт. Вулаҫ Отечественной дӑль пурайн 47 кертӑҫ ӗх дӑля тӑсыйт па юхлы тӑп 18 хуят юхтӑс. Вӑнлат хуятӑт па нявремӑт Победа хӑтл ванамаҫы пӑта така рӑпитсӑт. Дӑль юпийн колхоз «Победа» щирн немӑтсы па хӑннехуятӑт ищиты така рӑпитсӑт, дӑлн вӑлупсӑл яма ат йис па ат тӑҫнмӑтӑс.

1930-мит олаҫт вӑш эвӑлт Ваньщавят кертӑн ӑшкола рӑпитты питӑс, олнӑлн начальной ӑшкола тӑп вӑс. Кертӑн кӱлуп, пӑльница, дӑпка рӑпитӑс. Ӗхӑтшӑк ай нявремӑт дӑвалты па

киника лӱҫӑтты хотӑҫн пӱншсыйҫӑн.

2016-мит олн тӑта тӑт хӑрӑтты машинайт тӑйты тӑхи, йилпатум ӑшкола-сад пӱншсы, йилуп пӑльница, пӑщта, нянь верты, хӑннехуятӑт вӑлты хотӑт омӑсыйт. Интӑм тӑта ям интернет, сотовой связь вӑл. Кертӑҫ хӑннехуятӑт хӱл велпӑслӑлӑт, хот войт тӑйлӑт, воньшумут, нохӑр ӑкӑтман яҫхлӑт, кӱлупн сыр-сыр верӑнтты верӑт тӑты щир вӑл. Интӑм кертӑн хӑншаньщман 300-кем хӑннехӑ вӑл, тӑлн шимӑлшӑк хуят, лӱҫӑн аршӑк хуят рӑт кертӑ юхтыйл.

Керт сема питум ӗмӑҫ-хӑтл кӑт хӑтл мӑр – вӑщ тылӑщ 9-10-митӑнӑн мӑнӑс. Олаҫ хӑтлӑн алаҫ саты хӱл велпӑслӑты кӑсупсы лӑщӑтсы, щит рыпак хӑтла юкӑнтсы. Арсыр щирн щӑта хӑннехуятӑт нух питсӑт.

Щӑлӑта кӱлупн дӑпи

верты олаҫӑн вӑндтӑты хӑр вӑс. Тӑм хӑр «Сӱмӑтнюл» немпи община тӑхи ӗх лӑщӑтсӑт, кӑща неҫа щӑта Валентина Ирган вӑл. Ӗмвош эвӑлт юхтум «Торум Маа» тӑхийн рӑпитты не Раиса Решетникова дӑпи верты олаҫӑн ай тӑс. Мирхота арсыр кертӑт па вошӑт эвӑлт юхтум хуятӑт па Ваньщавят кертӑҫ мир ӑктӑщсӑт. Ищимӑщ мирхотӑт ӗхӑт вӑйт дор па лыпӑт хойты тылӑщӑнӑн Нуви сӑҫхум вошн па Сӱмӑтнюлн вердыйт.

Щи юпийн 2022-мит олн вулаҫ сема питум хӑтлӑт постӑты ӗх мойлӑсыйт, щит Н.В. Шабаршина, Г.П. Юрьева, Л.Г. Молданова, Л.А. Кондина па Б.Д. Юрьев.

Р.Г. Решетникова Дыбин рӑт вандтупсы олаҫӑн путӑртӑс. Дӱв тӑм рӑт эвӑлт нӑлсот мултас хӑннехӑ вӑйтӑс па непека хӑншӑлӑ. Дыв интӑм арсыр тӑхетн вӑлдӑт

па сыр-сыр рӑпатайн рӑпитлӑт.

Ӗхӑт хулыева Ас хонӑҫӑ Най-Вӑрта пойкӑщӑты мӑнсӑт. Етн ола па Касум мӱв эвӑлт юхтум «Хӑрсурт ӗх» аритыякты тӑхийн Рандымовӑт хоттел хуятӑт етнхот версӑт. Мария Игишева па Светлана Рандымова нявремдӑл па хильдӑл пида тӑса йис путӑр вандтӑсӑт. Етнхота юхтум мира тӑм вандтупсы шеҫк сӑма рӑхӑс, дыв ая вӑлум олаҫл нӑмӑлмӑсӑт.

Кимит хӑтлӑн кертӑҫ киника лӱҫӑтты хот 65 ол постӑсы. Нуви сӑҫхум район кӑща хӑ Сергей Маненков вӑща ясӑҫт лупӑс па йилуп киникайт па юнтупсӑт дӑтты пӑта щив 50 щурӑс шойт вух мойлӑс. Ай пушхӑт пӑта кӑща ӗх еплӑҫ дӑтутӑҫ пӑсан версӑт. Ищиты кертӑҫ мир пӑта камн ӗращты щуҫкӑт омӑсыйт, щит ищи район кӑща ӗх мойлум утӑт.

Сыры олаҫн колхоз кӑщӑя рӑпитум ики Лев Иванович Калашников керт па хӑннехуятӑт олаҫӑн олюпн хӑншум хурӑт китӑс.

» *Муйкем арсыр вӑлупсыйн мӱҫ ӑн вӑсӱв, хулта ӑн мӑнсӱв, тӑп ай кертыев ӑн юремӑлӑв, иса пурайн сӑмдӱвн тыв тӑлты питлӑюв. Вӑн пӑмашипа ясӑҫ нынана лупты дӑҫхалум, хуты нын рӑт кертыевн сӑмн тӑйлӑты. Тӑлаҫа, яма вӑлаты. Кертӑҫ ӗмӑҫхӑтл пида нынан! – хӑншӑс Лев Иванович.*

Ас хонӑҫӑн, хута ӗмӑҫ-хӑтл версы, Ваньщавят неҫӑт хӑшапӑт ийрсӑт, щӑта дыв хурамӑҫ йис пурмӑсӑт эхӑтсӑт, еплӑҫ

▲ Н.Г. Пичёрская еплӑң летутӑт тӑс

▲ «Хӑрсурт ӗх» ариты-якты тӑхи

летутӑт пунсӑт. Щит Р.П. Гришкина (Кондина), Ю.П. Гындышева О.В. Акушко пида, В.Н. Тимиргалева (Молданова), Н.Г. Пичёрская (Кондина), Т.В. Молданова-Ользина, Н.В. Шабаршина, В.Г. Тарлина (Кондина), Л.Г. Молданова (Юрьева) па па хуятӑт вӑсӑт.

Район кӑща хӑ Сергей Маненков яма па тӑса рӑпитты кӑртӑң хуятӑта ишӑк непекӑт па мойлупсӑт мойлӑс.

» Ма вӑн пӑмашипа луплум Ваньщавӑт ӗха тӑңширӑңа рӑпиттӑл пӑта, лӑдн рӑт мӑвел тащӑна па вулаңа ат вӑс, рӑт мирелӑ культура йис верӑт лавӑлтӑл пӑта па йилуп ширӑт лӑщӑттӑл пӑта. Кӑртӑң ӗмӑңхӑтл вӑраңн вӑща ясӑң нынана луплум, тӑлаңа, уяңа хотӑң ӗхлан пида вӑлаты. Тӑлаң ӗш! Тӑлаң кӑр! – лупӑс Сергей Петрович.

Ищиты кӑртӑң мир ӗмӑңхӑтла юхтум кӑща ӗхн па вӑща ясӑңн лупсыйт. Округев эвӑлт Россия Федерация Советн рӑпитты хӑ Александр Новьюхов ай пура олдал нӑмӑлмӑс, хуты кашӑң лӑң Ваньщавӑт кӑрта аңкаңкел па аңщӑщел хуши юхтылӑс па кӑртӑң ӗхдала хошум вӑща ясӑңт лупӑс. Лӑв ищи

кӑртӑң хуятӑта ишӑк непекӑт мойлӑс. Округ дума депутат хӑ Сергей Елишев ищи кӑртӑң мира ям ясӑңт лупӑс па дума кӑща хӑ Борис Хохряков эвӑлт вӑща ясӑңт лӑңтӑс. Промышленность департаментӑн рӑпитты ими Светлана Гындышева па «Торум Маа» тӑхийн наука ширн верӑт тӑты нӑ Раиса Решетникова кӑртӑң хуятладала ищи тӑс вӑща ясӑңт лупсӑңн па мойлупсӑт мойлӑсӑңн. Щӑлта Полнавӑт кӑртӑн кӑща юкана вӑлды хӑ Евгений Уразов Ваньщавӑт хуятладала ӗмӑңхӑтл вӑраңн вӑща ясӑңт пуртӑртӑс па ишӑк непекӑт мойлӑс.

Щи хӑтлӑн хӑлум хоттел ӗх ийха ар ол вӑлтӑл пӑта ӗмӑңхӑтлдал постӑсыйт. Щит Нина па Сергей Шабаршинӑт – 40 тӑл, Светлана па Евгений Поляковӑт – 35 тӑл па Марина па Юрий Кондинӑт – 30 тӑл яха вӑсӑт.

Щӑлта кӑртӑң мир ешалт ариты-якты хуятӑт тӑс арӑт па якӑт ванлтӑсӑт. Кӑртӑң поэт хӑ Владислав Молданов Ваньщавӑт кӑрт па щӑта вӑлды хӑннехуятӑт олӑңн хӑншум стихдал лӑңтӑс. Касум па Нуви сӑңхум вош эвӑлт юхтум мойң ӗх ищи яксӑт па

▲ Кӑртӑң мир ӗмӑңхӑтла юхӑтсӑт. Н. Вах верум хурӑт

арисӑт. Щит Светлана па Алексей Тарлинӑн, «Увӑс хурамӑт» неӑт па па хуятӑт.

«Нярсӑ» община тӑхи хуятӑн Зоя па Яков Тарлинӑня тунты пида рӑпитты ширӑт па ӗращты верӑт ванлтӑсӑңн. «Ильбигорская» тӑхи ӗх Мария Игишева, Светлана Рандымова вӑлды нюхи эвӑлт хошум йиңкӑн па нюхийн, воньшумутӑң нянян, мӑрӑхн мир лапӑтсӑңн. Валентина Тарлина (Кондина) нюки вей хурамтты ширӑт мира ванлтӑс.

Щӑлта кӑртӑң имет па хӑйт ай па вӑн хопӑтн кӑссӑт. Айлат ӗх эвӑлт Н. Попов па Н. Макрушин нух питсӑңн, С.А. Молданов, В.В. Хуланхов, А.С. Тарлин хӑлум олӑң тӑхи вӑсӑт, имет кӑтн Н.Г. Пичёрская нух питӑс. Лапӑтъяң тӑла ювум ӗх кӑтн В.Н. Попова олӑң тӑхи вӑс.

Иса ӗмӑңхӑтл яма па тӑңширӑңа мӑнӑс, кашӑң хуят кӑртӑла мулды ям уг верӑс. Итӑх хуятӑт кӑртӑл сыстамтсӑт, хӑ хуятӑт ӗращты пӑта тӑвум карты щӑңкӑт лоньщлтӑсӑт, лапка хот ким пелӑк лӑщӑтсӑт. Лӑңхалум лупты, лӑдн елды ищиты яха вӑянтман арсыр мосты верӑт ат версӑт, лӑдн Ваньщавӑт кӑртыев мет хурамӑна па яма ат йис.

Кӑртӑв 240 тӑла ювум пӑта ям вӑща ясӑңт нынана китлум. Рӑт кӑртӑв елды ат лоль па щӑта вӑлды мир тӑлаңа па уяңа нявремдал па хилыдал ӗнмӑлман ат вӑллӑт. Тӑлаң ӗш, тӑлаң кӑр нынана!

Путӑр хӑншӑс:
Надежда Вах

«Ма Дорвош район мирем»

Арсыр тэхет эвэлт ёмәңхәтлә актәшум хәннехуятәт

Тәта мосванән лыпәт тыләщ 25-мит хәтл вүш эвәлт па иса 26-мит хәтл вүш вәнта Муши вошн Дорвош районән Ямал мўвн «Ма Дорвош район мирем» хәлмит ёмәңхәтл вәс. Ши пурайн Пулңавәт, Дәпәтнәңк, Ёмвош, Тек кәрт, Коми мўв па район арсыр вошәтн па кәртәтн вәлты хәнтәт па сәранәт ийха юхтыйлсәт па ёмәңхәтләл ймсыева пориләсәт.

Ши киньща Муши вошн йилпа ом-сум, вән па шеңк ләщ-кама ләщәтум творчества хотн ийха актәшум хәннехуятәт елпийн онлайн щирн йм вүща ясаң Дорвош район кәща хә Олег Николаевич Попов тәс:

» Ешәк хәйт па неңәт, нынана тәм хәлмит «Ма Дорвош район мирем» ёмәңхәтл пәта йм вүща ясаң китлум. Ләңхалум лупты, хуты мўң мўвев хуща арсыр мирәт күтәлн иса ймсыева па вешкәта вәлләт. Айлат пухәт па эвет пәта ин ищи «Тәрум тўт» немуп ванлтупсы тәм күтн па верлүв. Вантә, нявремлүв елды вәлты-холты щирн ищиты рәт ясаңа, вәлупсы щирәта ймсыева па тўңширәңа вәндтәты мосл. Тәта

нын па веритләты уша павәтты, муй хурасуп арәң-моньшәң, путрәң па тәса еш рәпатайт ләщәтты хәннехуятәт мўң тай-лүв. Ёмәңхәтл пила, ешәк хәннехуятәт!

Лүв ясәлд юпийн Дорвош район кәща ләңкәр не Елена Александровна Усольцева арсыр мир елпийн елды тәмиты путәртәс:

» Ешәк хәннехуятәт! Тәм пўш 22 ола ши йис, хуты мўң ёмәң хәнты мир мўвевн тәмәщ вән ёмәң хәтл кашәң кәт ол мәр тўңширәңа па хурамәңа ләщәтты вўянтсүв. Мет оләңән лүв иса хәнтәтн муй сәранәтн пориләсы. Юхи хәшум оләтн мўң мўвевн вәлты рўщәт, хә-танят, немщәт, финнәт па арсыр тыв юхтум мирәтн

ищи районэв ёмәңхәтл пориләты питсы.

Ма щиремн, тәм пўш ищиты хурамәңа па ймсыева «Ма Дорвош район мирем» хәлмит ёмәңхәтл тәта мәнты питл. Кашәң хәннехә лүв ешәлн верум пурмәсәт ванлтәты щирәт муцәтл, кашәң якты-ариты тәхи па арсыр мир елпийн лыв якты-ариты хураслал ймсыева алыты веритләт. Ёмәңхәтлэв пила нынан, район луватн вәлты па юхтум мойң хуятәт!

Мет оләң хәтәлн «Арсыр мир путрупсы» немуп тәхи немасыя версы, хута ийха актәшум хәнтәт, сәранәт па арсыр мирәт лыв рәт ясаңдал, вәлты-холты щирлал оләңән сыр-сыр тәс айкеләт версәт. Итәх хә ех муй неңәт арсыр мастер-

классәт ванлтәсәт, муй щирн юх па вүды лүв эвәлт пурмәсәт ләщәтты, дон верты, сәк пила рәпитты, тәса ёнтәсты.

Ши тәхи ләщәтум кәща не Лидия Егорова путәртәс, хуты тәм йисн йис арәт па моньшәт айлдыева юремәлдыйт. Тәп мет вулаң вер ищипа, лүв щирәлн, рәт ясаң елды тәты щир тўңматты мосл. Ши пәта ай нявремәт енмәлты әңкидала-ащидала юлн ар пеләк иса лыв ясаңдалн путремәты мосл. Ашколайн, вантә, ищипа ймсыева па тәса хәнты ясныела тәм күтн вәндтәты ән па веритлдыйт.

Щәлдта Ёмвош эвәлт юхтум хәнты моньшәт хәншты хә Владимир Енов йилпа еслум киникайл оләңән айкел тәс. Ийха

ХЭДМИТ ЁМАНХАТЛ ВЭС

Акташум рэт мир ёхлад елпийн лүв ямсыева «Лүй палаткем кат пухлэңки» йис путрыел ханты па рүщ яснәтн хурамәңа лүңтәс. Лүңтупсы етшуптумал юпийн арсыр якты-ариты тәхета йилпа хәншум непекал лүв мойдәслә.

Тәм йисн рэт ясәң елды тайты вер – шеңк вулаң па мет мосты вер. Ши пәта ма немасыя вәйтантайлдсум, путартсум Нина Михайловна Егерь – Ямал мұв образования заслуженной рәпатнек пида. Лүв, вантэ, ар оло мәр Ямальской многопрофильной колледжән айлат пухат-эвет ханты па сәран мирнән рэт ясәңнәна па литературая вәндтуман тәмхәтл вәнты вәл. Ши киньща, тәм вәндат неңем яснәт ширн, уша ши версум, хуты тәп хоттелд хуятәт күтн рэт ясәң айтедн яма вәндтәты мосл. Елды пәда Нина Михайловна па щиты ши нөхмәс:

» *Аңки-аши, хоттелд вән яйт па ай апщет унтасн рэт ясәң така йил па елды мәнл. Ашколайн па хуты яма па вещьката ищипа рэт ясәңа вәндтәйлды верәт аң па мушатләты. Щәта нын грамматикая, склонения ширәта па спряжения верәта иса вәндтәты веритләты. Рэт ясәң тәп юлн аңкийнащийн ямсыева мәды.*

«Ма Лорвош район мирем» хәдмит ёманхәтл мәнум пурайн иса кашәң хәтл ёртәң вәс, щимәщ вер пәта тәп народной творчества хотн ийха юхтум хәннехуятәт якты-ариты верәт итн-итн

Н.М. Егерь

Тәс хә В. Пырысев Ямкәрт эвәлт

альсәт, щәлта сыр-сыр пурмәсәң ванлтупсәт ләщәтсәт. Тәм ёманхәтлән араattelн иса кәтсот мултас хәннехә арсыр тәхет эвәлт вәс. Ямкәртәң не Ирина Питласова ванлтәс, муйсәр ямкем ар хурамәң пурмәс лүв сәк эвәлт ийха кәртәс. Лүв яснәл ширн, щимәщ утәт пида шеңк әмәщ рәпитты. Вантэ, кашәң түрлопс муй пәл сәккел дыв ширелн шеңк тәса па иса хурамәңа тывл. Елды Ирина лупәс, хуты лүв сәк пида ашколайн вәндтәты пурайт вүш эвәлт катләсыйлды питәс. Мет олаңән лүв арсыр елпуп сәк хәдүм тәхи ширн иса лакка акаәтләл. Щәлта па хәнши кәншәл, мәта ут ши пурмәс хуца нух ләщәтты пиньщәл.

Елды ма вантсум, муй хурасуп тәс пурмәсәт Ямкәртәң верәнтты хәнты хә Владислав Пырысев хошты ширәлн ләщәтәс па тыв ванлтупсыя тәс. Тәта ин лүв путәртәс, муйсәр әнтуп кел йилпа тәм пүш верәс па хуты вүды лүв эвәлт сыр-сыр вой хурасәт иса әл кешийн әвтәс.

Әхәт тәса верәнтты Лорвош кәртәң неңев Зинаида Шиянова немасыя адисупсы верәс, хута

Д.А. Тарагупта неңәта шанш кел ванлтәл

ванлтәс арсыр мұв эвәлт ийха юхтум айлат эвета, муй ширн катра пурайн вүды лон эвәлт сухмәт версыйт. Щимәщ донәт унтасн, вантэ, сырыя хәнты хә муй не тайты ләмәт-сухәт яма ёнтсыйт.

Мет вулаңа вүды шәнш лонәт лүңтәсләт. Лон эвәлт сухум верты – щит вера лавәрт па щухләңәң рәпата. Кашәң щимәщ атәлт сухум ай лерие тәлаңтелн 45 сантиметра хүвата тывл па ёнтәсты пурайн шеңк так па хүв сухәт хуца тайды. Ши киньща Лорвош верәнтты не путәртәс, хуты вүды күр эвәлт ищиты лон верты рәхл, тәп щимәщ лонәт шеңк сусмәт па лыв пиләда ям хүв па еша аршәк рәпитты мосл.

Етна пелка Муши вош мир творчества хотн сыр-сыр тәхет эвәлт ийха актәшум хәнты, сәран па рүщ мир якты-ариты хотәт ёманхәтлә юхтум хәннехуятәт елпийн хурамәңа яксәт па арисәт. Арсыр кәртәт па вошәт эвәлт якты-ариты 20 тәхи тыв юхтыләс. Дыв шеңк ям ванлтупсәт вошәң па мойң хәннехәйт елпийн версәт. Ма ширемн, тәмащ ёманхәтләтн кашәң хәннехә рэт яснәл, арәл, путрәл, тәса верты пурмәслад па ләмәтсухләд иса түңширәңа ванлтәты веритл!

Путәр хәншәс:
Вениамин Носкин

Хул нйшты кәсупсыя юхтылум хуятәт

В.В. Хуланхов

Ваньщавәт кәртән хул велпәсләты ёх кәсупсы

Вәщ тыләщ 10-мит хәтлән Россия мўв луваттыйн хул велпәсләты ёх ёмаңхәтл постәсы. Нуви сәңхум районән Ваньщавәт кәртән тәм хәтл вўраңән кәртәң мир пәта «Хул велпәсләты ёх» кәсупсы ләщәтсы.

Ай пусла нйшн хул велпәсләты айдат па вәнлат хуятәт юхәтсәт. Тәмәщ кәсупсы кәртән кашәң ол верәнтды. Тәм вер одаңән мәнема кўлупн рәпитты не Нина Брусенцева путәртәс:

» Тәмәщ кәсупсы мўң кашәң ол «Хул велпәсләты ёх хәтл» пурайн ләщәты йллүв. Тәнәл шимәлшәк хуят вәс, тәм пўш аршәк хуят юхтәс. Ай па вәншәк няврәмәт, вәнлата ювум ёх кәсләт. Кашәң ол А.

Лаврищев юхтыйл, лўв тәнәл мет сыры па мет ар хул катләс. Иса кәсупсәв щоскем мәнл. Ёх лўв вет щирн кәсләт, щит «Мет вәнлат хуят», «Мет айдат хуят», «Мет одаң велпәс», «Мет вән хул», «Мет вән велпәс». Щәлта ёмаңхәтл постәты пурайн нух питум ёхлўв мойлупсыйн мойдәллүв. Ләлн па пўш дыв тәмәщ кәсупсыя ат юхәтсәт па йилуп хуятәт тәм вера ат пидтәщәт.

Тәм пўш мет уяң Алексей Молданов (36 тәл) вәс, лўв мет одаң па мет ар хул катләс. Костя Брусенцев па Артём Жаров – мет айдат рыпакәт, дын 9 тәла тәп йисңән. Анатолий Лаврищев тәнәл ол иты «Мет вәнлат хуят» щирн нух питәс. Мет вән хул Виктор Хуланхов (41 ол) ёша павтәс.

Кашәң хул велпәсләты хуята вән вўща ясәң китлўв. Тәлаңа, уяңа вәлаты, ар хул холпа па нйша ат питл!

Путәр хәншәс:
Надежда Ильина

Ай пуслән хул велпәсләдәт

Коля Фирсов имухты кәт хул катләс. Н. Вах верум хурәт

Ма иса нывремәт вәндтәты вўратсум

Гузель Курманалиева юхи хәшум хәлүм ол мәр Варьёган кәртәң кўтуп ашкола кәща методической рәпатайт верты кәща ләңкәр неңа рәпитл па нывремәт рўщ ясаңа па литературая вәндтәл. Ма лўв пиләда тәм мәнум товийн вәйтантилдсум па путәртсум.

Гузель Хайруловна, мәта тәхийн сема питсән па хута вәндтәйлдсән?

► Ма Нефтеюганск вошн сема питсум. Ол мултаса ювемн, аңкемн-ащемн Новооганск воша тәсыюм. Тәта, вантэ, дын рәпата тәйсәңән, ма па әхәтшәк нывремәт хәтл мәр лавәлды хота тәтәлдәсыюм па ашколайн елды вәндтәйлдсум.

Щәлта кўтуп ашкола етшуптумем юпийн елды Нижневартовск вош государственной пединститутн вәндтәйлдты питсум. Щи тәхем 1998-мит олн «рўщ ясаң па литература» факультет щирн сунхнутәсем. Рәпата ар тәхийн кәншсум па ән вәйтсум. Щи пәта ма «Тәрум тўт» немуп айдат пухәт па эвет районэв луватн ләщәтум допөлнительной образовани тәхийн Новооганск вошн ар ол мәр рәпитсум. Тәп лыпәт хойты тыдәшн 2018-мит олн ма иса Варьёган кәртәң кўтуп ашколайн нывремәт рўщ ясаңа па литературая вәндтәты питсум. Щи пурайт вўш вәнты иса тәп муртәңа, илем-кәтлдем ол мәр пухәт па эвет рўщ ясаңа вәндтәты веритсум. Ма щиремн, айдат әх елды вәндтәты вер тәм мўң нуви тәрмев илпийн – щит мет мосты па шеңк вудаң рәпата. Нәмәстемн, хуты ям вер мәнема елды пәда мушатсум.

Муйсәр әмәщ верәт пилә нәң йилуп рәпатаенән хуща вәйтантсән?

▲ Г.Х. Курманалиева. В. Енов верум хур.

► Сырыя ма арсыр клас-сәтн вәндтәйлдты пухәт па эвет пилә рәпитсум.

Хән тыв юхәтсум, тәм Варьёган кәртәң ашколайн 5-мит класс хуща вәндтәты нывремәтн мәсыюм. Ма дыв пиләда хәлүм ол мәр вешката па тәса рәпитсум. Тәмхәтл щи пухәт па эвет 8-мит класс хуща вәндтәты питсыйт па ушәңа-сащәңа хулыева йисәт. Ма дывел иса вет хәтл мәр рўщ ясаңа па литературая вәндтуман тәта рәпитлүм. Ин щи классән тәп нивл нывремәт тәйлүм. Ма щиремн, щит шеңк оты па ям ай пухиет па эвиет. Дыв иса хулыева ма сәм вўшема юхәтсәт па рәпитты ин әл әмәщ щи айдат әхләм пилә.

Муй щирн нәң вәндтәты ай нывремәдән тәм йисн изложенияйт муй сочиненияйт хәншләт?

► Юхи хәшум олән кўш ашколаитн, кўш училищаитн щи сочиненияйт

тәп муртәңа айдат әхн хәншлүйт. Тәм йисн, вантэ, нывремәт иса шеңк шимл киника лўңәтләт. Щи пәта ин вера лавәртәң дывела щитәт пилә ймсыева рәпитты. Арсыр электронной социальной сеть немуп тәхетн дыв телефондал хўват сырсыр мосты айкеләт уша верләт. Вантэ, итәх пурайн мўң ищипа рәт мўвев муй рәт әхлўв оләнән щимәщ хурасәңа верум путрәт хәншлўв. Щи тумпийн арсыр кәсупсәта мўң яма хәншум путрәт па моньщәт китлўв па пура-пурайн олән тәхета юхәтлўв. Щиты 2019-мит олн мўң вәндтәты пухев Ростислав Бутусов дўв хоттел әхләл оләнән шеңк тәс путәр хәншәс па ин Нижневартовск вошәң районной кәсупсийн мет олән тәхия юхтәс. Мўң тәта ищипа вәндтәты пухләм па эвидам пилә ай путәр шәпиет дыв аңкидал па ащиләл оләнән верлўв.

Әхәт щи путрәт нема-

сыя «Приобье айкеләт» немуп районной газетая китләлўв. Арсыр хәнне-хуятәт мўң путәрлўв лўңәтләт па пәмащипа ясаң айдат әхлўва кашәң, пўш китләт. Щи щирн пухәт па эвет елды мет яма па тәса щи газетая сырсыр айкеләт йилпа па тўңщираңа ләщәтләт.

Нәң вәндтәты нывремәдән кўтн, алпа, щимәщ пухәт па эвет ликумләт, мәта айдат әх шеңк тәса па хурамәңа әл путрәт муй стихотворенияйт хәншты щирәт тәйләт?

► Әнтә. Щимәщ ай әх, ма щиремн, тәм олән ма иса уша ән па версум. Нәмәстемн, щи пухәт-эвет ищипа айдтыева мўң хущева вәлты питләт. Итәх нывремәт, вантэ, шеңк ар сырсыр киникайт лўңәтләт, щи пәта ин шеңк тәса непек хўват хәншләт па ймсыева путремәты хошләт.

Вәндтәты рәпатаём щирн, Ас хәлты тыдәшн ма кашәң ол мәр иса щи рўщ ясаң па литературая юкантим лапәт хәтләт ләщәтлүм. Щи кўтәтн нывремәт арсыр стихәт вәндтәләт па щәлта ашколаевн верты етнхотн щитәт тўңщираңа па хурамәңа лўңәтләт. Ленинград вош немщәт ләп вўюм хәтләт пориләлўв па щи пурайн Ольга Берггольц хәншум стихәт айдат әхлўв лўңәтләт. Щитәт тумпийн сырсыр әмәңхәтләта мўң вәндтәты пухлўв па эвилўв па хурамәң ванлтупсәт иса ләщәтләт.

Ма иса нывремәт вәндтәты вўратсум па тәта дыв пиләда щи рәпитлүм!

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

Няврёмәтн сәмәңә тәйсы

Товия йиты артән, хән меләк па хошум хәтләң хәтләт ювәнтләт, хән увәс мўева хутәңәт юхәтләт Нуви сәңхум мўвн Амня кәртән Ерныховәт хоттел, ех хуца ай эвие сема питәс. Аңқаңкем яснәт ширн, эвие сема питәс, хән оләңмит хутнәт юхәтсәт, мўвн лоньщ худна вәс. Аңкелн-ашелн сорни няврөмие Әвтәт ширн альсәңән. Рўщ ясәңә тулмащтәты ки, Евдокия нем тывл.

Нәмхуятн ән вәсы, хуты хәнты Евдокия Александровна Белявская (Ерныхова) нем округевн яма вәты питлды. Тәм сорни ешпи, пәсты кўрпи имие интәм 90 ол постәс ләдн. Касум мўв ашколайн 7 класс етшуптум юпийн айдат неңие Емвош педучилищя вәндтылдты мәнәс. Щитл юпийн Ленинград воша А.И. Герцен немпи физико-математической тәхия юхтәс. Институтн айдат Евдокия мет яма вәндтылдәс. Кўш вән вошн вәлты па рәпитты вохсы, тәп рәт мўвәда сәмәдн вера талсы.

Евдокия Александровна ям па хошум яснәтн Емвош педучилищяйн вәндтәты хуятләл оләңән иса пурайн нәмәлмиләс. Щит Г.С.Дергач, П.А.Вахрушев, И.Д.Петровец, Б.А.Троянов па Н. И. Каскин.

Пилыел Борис Хрисанфович Белявский пида увәс мўвн вәтаңә йиснәң. Ийха вәдман хәлум няврөм: Ирина, Владислав па Владимир енмәлсәңән. Ирина эвел ищиты аңкел иты няврөм вәндтәты неңә йис.

Ар ол мәр Евдокия Александровна Сўмәтвош район Саранпауль кәртән няврөмәт вәндтуман вәс. Аләң саты ашколая мәнл па тәп пәтлам мәрн юхи керләл. Вантә, уроклад етшәләт, лўв па мәшәң няврөм хуца, мосәң, атма пушхәт енмәлты хоттел ех хуца путәртты щира

▲ Ленинград вошн вәндтылдмал пурайн

мәнл. Ипўша хәннехә лавәрт суртәт тўңматман па нәтәсман вәс.

Аңкием шеңк нумсәң па сәмәң няврөмәт вәндтәты неңә вәс. Геометрия немпи урок иса няврөмәт тәп «4» па «5» отметка павтыйлсәт. Вещката па сәмәңә вәндтәты верәт тўвмал пәта Евдокия Александровна «За освоение недр Западной Сибири» немуп мевл посн катлуптәсы. Щи тумпи «Отличник народного образования, «Методист» па па ям арат сыр-сыр ишәк непекәтн мойләсы.

Вәндтум айдат ехләл лўв оңелн щиты хәншсәт:

» Евдокия Александровна шеңк сәмәң хәннехә. Лўв щи мурта

▲ Е.А. Белявская

нумсәң, лавәрт математической верәт оләңән әл ясәңән шеңк яма хошл няврөмәта айкел тәты. Мўң щиревн лўв мойпәр па вәндтәты веритл – щи мурт нумсәң па мир пәда сәмәң хуят!

1973-мит ол вўш эвәлт аңкем мет оләңмит шўкщәты вер урокәт тәты питәс. Ашколайн немасыя хот йит ләщәтсы, щәта эвиет ентәссәт, сәк кәрәтсәт, вўды сух пида, тунты, әл сух па нюки сух эвәлт пурмәсәт, хурамәт версәт.

Аңкем кәтсот мултас хурам ләщәтәс. Щи хурамәт лўв киникайта нух хәншсәлә. «Хәнты па вухаль мирнәң шўкщәты верәт оләңән немпи вәндтәты щирәт», «Нес-тандартное плетение

бисером» па па ар непек Евдокия Александровна ешн хәншман вәл. Итәх непекләл интәм хәтл вәнты вән вошәтн : Москва, Хон Петра вошн па па хон пәләк Венгрия, Финляндия па Германия мўвәтн музейт хуца вәлләт. Ищиты аңкем вәлупсы оләңән «Уроки Евдокии Ерныховой» немпи киника хәншман вәл.

Юхи хәшум оләтн аңкием ма хущема Емвошн вәс. 2021-мит олн Ас потты тыләщ 4-митн ешәк хәннехәем веккеш хўв пәнәта шәшмәс. Еша 90 ол вәнты вәлты ән веритәс. Мўң лўвел веккеш нәмты питлэв!

Ирина Белявская
хәншум путәр
хәнты ясәңә тулмащтәс:
Ирина Самсонова

Мўң мўев луваттын кашаң вошн па кэртән киника лўңатты хот вэл. Шив вэнлат па айлат ёх яңхлэт, лэдн непека́т эва́лт мулты эма́щ па ям ут уша паватты. Шимаш хотатн арсыр мират культура, йис верат, елды питты шират уша верты ра́хл. Нуви саңхум районан Ваньшават кэртән ищи киника лўңатты хот вэл. Там ол кэртәң библиотека та́хи 65 ол постасы.

Киника лўңатты хот 65 ол постас

Мет олаң пўш киникайт 1957-мит олн кэртәң мира лўңатты ма́ты питсыйт. Ши пурайн кўлуп кәща хәя Валентин Викторович Филиппов вәс па лўв лўңатты непека́т кэртәң хуятата мийдяс.

Щалта 1962-мит ол вўш эва́лт шив Зоя Ивановна Лукичева рәпитты паватсы. Лўв 1977-мит ол вәнты щата рәпитас. Зоя Ивановна кэртәң мирн иса вәйтсы па сәмаңа тайсы. Лўв вән оса рәпата тәс, райсовет депутата вәс, лўңатты непека́т ләтты пата мултас вух холумтылдас. Мўң ая вәлмевн ванкўтды библиотека хота яңхсўв, щата хўв ма́р омәссўв, киникайт, журналәт вантсўв. Ши пура вўш эва́лт киника лўңатты вер сәмаңа тәйләв. Лўв кэртәң ёхлўв пата арсыр эма́щ верат ләщәтылдас. Лыв Зоя Ивановна там вәнты ям па хошум ясаңан нәмәл-мийләл.

Ши юпийн 1979-мит ол вўш эва́лт па тәнлуп тылащ 2021-мит ол вәнты киника лўңатты хотн Нина Васильевна Шабаршина рәпитты питас. Лўв Ваньшават кэртән сема питас па енмәс, ар мосты ут рәпатайл ширн верас. Кэртәң ёхлал, сыр-сыр йис верат олаңан айт актас па хәншас. Киника лўңатты хотн ай музей та́хи ләщәтас. 1989-мит ол вўш эва́лт «Хәнты ясаң» газетая хәншты питас па кэртәл па тата вәлты хәннехуятат олаңан ванкўтды шив айт

Брусенцеват хоттел ёх мойдәсийт. Н. Вах верум хур

китылдас. Нявремәт пида «Юный краевед» нәмпи вәнләтаты та́хи ләщәтас. Лыв хотәң ёхлал, Вулаң дальн далясум хуятат, ши пурайн тарма рәпитум мир па па арсыр мосты па эма́щ верат олаңан уша версәт па хәншасәт. Әхәт ши хәншум утлал арсыр кәсупсәта китыйл-сәдал па ишәк непека́т па мойлупсәт еша павтыйл-сәт. Там вулаң па мосты вер пата Нина Васильевна вән пәмащипа ясаң лупты мосл. Тәса тўвум рәпатайл пата Нина Васильевна сыр-сыр мойлупсәтн па вулаң ишәк непека́тн мойдәсы.

2021-мит олн киника лўңатты хота Татьяна Андреевна Молданова (Канева) рәпитты юхтас. Лўв Касум не, тата ики верас па Ваньшават кэртән вәлты питсаңан. Ма нәмәс-лум, хуты лўв сыры рәпитты неңдал иты рәпатайл туңшираңа па тәса тәты питләл. Кэртәң мир ищиты киника лўңатты

хота яңхты питләт, лэдн мулты йилуп шират уша верты па йилуп киникайт лўңатты.

Ема́ңхәтла Нуви саңхум вош эва́лт район кәща хә Сергей Петрович Маненков, округев эва́лт Россия мўв сенатор хә Александр Вячеславович Новьюхов па па мойң хуятат юхәтсәт.

С.П. Маненков библиотека 65 та́да ювум пата ям вўща ясәт лупас:

» Там ол нын киника лўңатты хотн 65 ола йис. Мәнема тата эма́щ ши вер пата нынана вўща ясәт лупты. Па мет эма́щ, хуты ема́ңхәтла ар няврем юхтас. Хән ма итәх пурайн иньшәслыюм, муй арат ма хилы тәйлум, ма иса пурайн путәрт-лум, хуты Нуви саңхум районан ма лапәт шура́с хилы тәйлум. Тамхәтл ма Ваньшават кэртән вәлты хилылам пида вәйтант-сум. Нын непека́т лўңатты хотана 50 шура́с вух

мойдәлум па ши вухәтн нявремәт пата киникайт па юнтупсәт ләтаты. Ләдн дыв вошәтн па вән кэртәтн вәлты нявремәт иты ям непека́т ат лўңәтсәт па там йис юнтупсәтн ат юнтсәт. Нина Васильевна олаңан лупты ки, ма лўвел хўвн вәйтлөм, ши вўш эва́лт, хән там мўва олаң пўш юхтыйлдсум. Лўв вәлупсәл хува́т иса тата рәпитас, там ванән рўтьщәты ма́нәс. Шимаш хәннехуятат олаңан нәмты мосл.

Щалта мет ар киника лўңатты па библиотека нәтты хуятат мойдәсийт. «Мет ай лўңатты хуят» - Аня Молданова эвие питас. «Мет мутраяң лўңатты хуят» немн Нина Шабаршина паватсы. «Мет ар киника лўңатты хоттел ёх» немн Брусенцеват хотәң хуятат юк-антсыйт. «Культура вера нәтты хуят» немн Светлана Полякова ма́сы. Марина Кондина (Молданова) кәт нем ширн нух питас, щит «Мет ар киника лўңтум хуят» па «Мет апрәң лўңатты хуят».

Ищиты библиотека хуши рәпитум па рәпитты хуятат па киникайт лўңатты мир ема́ңхәтл пида «Хәнты ясаң» па «Луима сәрипос» газетаяңәлўв эва́лт па нявремәт пата хәнты ясаңан етты «Хәтдые» непек эва́лт вўща ясаңан китсыйт па путәртсыйт.

Путәр хәншас:
Надежда Вах

Мўң вәлупсәв олаңан лўңатты

▲ А.Р. Иштимирова-Посохова

Тәмхәтл, ма Алла Иштимирова-Посохова олаңан хәншты ләңхалум. Ям арат ол юхды лўв лўңатты ардал пида киникайлаң есәлты питәс.

Алла вәйт дор тыләш 8-мит хәтлән 1980-мит олдн Пулңавәт вошн сема питәс. Ши пурайн әңкел Фаина Павловна Костина ши вошн культ-просветучилищайн якты верәта вәндтыләс. Рафаэл Махмутович Иштимиров ащел – башкир хә, ши пурайн ши вошн рәпитәс. 1981-мит олдн Иштимировңан Полнавәт кәрта вәлды па рәпитты юхәтсәңан.

Фаина Павловна нә-мәлмәслә:

» *Эвем 5-мит классән вәндтылмалдн лўңатты ардал хәншты питсәлэ. Мет сыры ма лўвела лупсум, дәдн «Белоярские вести» газетая стихдал ат китсәлэ, лўв ән ләңхас.*

Әшкола юпийн Алла Ёмвошн искусствайт па культура колледжән вәндтыләс. 2006-мит олдн

лўв Санкт-Петербург вошн Увәс мирәт институт етшуптәс па культуролога йис. Әхәт «Хәтл» нәмпи хәнты-вухаль мир театр хуща актрисая рәпитты олднитәс. 2010-мит олдн Екатеринбург вошн государственной театральной институт етшуптәс.

2017-мит олд вўш эвәлт киникайт лўңатты хотн краеведческой отдел кәчая рәпитл.

Алла лупәс, айтелдн лўв Павел Тарасович Костин аңщасел па Ольга Ильинична Миляхова аңкаңкел эвәлт вухаль па хәнты вәлупсы олаңан уша верәс. Щирн вәлупсәл хўват Алла шуши мирәт йис верәт елды тәл.

Лўв «Ялпус махум» нәмпи ариты-якты хоттелд ех тәхи ләщәтәс. Ши тумпи «Хәнты, вухаль мир вәлупсы олаңан хурәт – щит Югра мўв йис вәлупсы» вер тәл, щирн округев хўваттыйн йңхәл, катра хурәт әкәтл, щәлдта ванлупсәт ләщәтәл. Киникайт лўңатты хотн «Обь/Чай» вәйтәнтупсәт верәнтәл. Кәт олд юхды Алла «Вәртәң моньщәт» әмәщ вер ләщәтәс, ши пурайн лўв әл хуятәт моньщәт моньщман видео хуща хәншәс. Округев 90 ола ювум пурайн лўв 90 моньщ нух хәншәс.

2016-мит олд вўш эвәлт лўв стихдал арсыр журналәтн хәншты питсыйт. 2019-мит олдн «Загляну в свою ладонь» нәмпи стихәл 16 финно-угорской ясңәта тулмаштәсы, щиты атәлт сборник етәс. Лўв ши непекл

Павел Тарасович Костин аңщасел нәмты пәта ләщәтсәлэ.

2021-мит олдн 30 стихдал пида «Тўт нялумн» нәмпи киника етәс, щитәт ищи 24 уральской ясңәта тулмаштуман вәлдәт. Щит лўв вән аңщасел Тарас Григорьевич нәмты щира ләщәтсәлэ:

» *Лўв Ялпус (Вежакары) ём кәртәң икия вәс, йис верәт, Пўпи йкхот ләщәтәс. Ар йис путрәт, моньщәт, арәт вәйтәс. Лўв ащел пида Ёмвош па Пулңавәт веш вәнты дәтут-пурмәс тәтьляты нәтәс, щирн хәнты, юрн, сәран па рўщ ясңәт йама тәйсәлэ. Лўв семды хәя вәс, тәп тўт нялум пелды вантмалдн йис па ел вәлупсы олаңан путәртәс.*

Тәм непек «Югорика – 2022» нәмпи кәсупсыйн нухпитәс. Интәмтәмнепек эвәлт йам арат стихәт нух хәншлўв, лўңтаты!

Нәң хәнты якийдсән... вәнши пида?

Нәң хәнты якийдсән... вәнши пида? Вәнши пида, сўмәт пида, Нохәр юх пида?.. Якила!

Вәнши юхен әпәлмә. Семңәлдән ләп хәнәлн. Вот сува хәлдән. Вәнши юхен якты питл – вәнши лыдыйен еләнән сәтъл.

Мўвиен, сәтшәлән, кўр идпийн мәнл – вән па ай хумпиетн. Вәныет па айт. Вәныет па айт...

арҤт хҢншҢл

▲ ОлҤнмит киникайл пила

▲ Пиднеңдал пила

НҢң – яклҢн...
НҢң – яклҢн!
Яка!
ЛҢңхалҢн ки,
холда, ўва, нҢха –
па елды...

МҢр...
Ма хўв мҢр ши яклум.
Сатыл: вҢншиелама
мослум.
Хотыём.
Мўвиём.
ТҢрмиём...

ВҢлҢн,
ма йх лҢхсыелама хуца
иса ши яңхийлдум –
нохҢр йҢхиём ПолнавҢт
вҢнтҢн,
Ём вош сўмтыелама
хуца –

Нын
па вҢнши пила
яксҢты?

*ХҢнты ясаңа тулмацтҢс:
Ирина Молданова*

и хурасуп
хҢтл
хҢн вҢлдял.

ТҢх цос ая вҢлтемн
яклум:

Ңңкиёмн
ТейңҢлтлаюм.
ЯсҢиенҢн.
Лыл рўвиенҢн...

Нух елумты ям вўшема
Вўратлум сац мухты.
ПҢнтем сыс – ВҢлупсы.
КашҢң сҢхум – ваншҢк.
Ныпемн – ВҢлум арт.
КашҢң сҢхум – аршҢка
йил.
ХҢхҢлдум. ШҢшлум.
Ваңклум.

ТҢх цос па айлат неңие –
лҢхсыём пила,
и мўвн,
и йиңқҢн
вҢлты утҢҢн...

Муйкем па? ВҢты лҢдн,
ТҢп вҢдем яма: и латн
Ташемн ил нҢрҢтлаюм.
Щит – ПҢлҢт. Елды па?
Юхды керлҢты рҢхл.
ПҢнтем мера хута –
НҢпҢт,

ХҢн якийлдум
Тох цос па вҢлмҢт
вантыйлдум,
ши вҢлмҢт ма хҢнты ши
вантсум.

Ныпем хуца – ЁңқҢруп.

*ХҢнты ясаңа тулмацтҢс:
Евдокия НҢмысова*

ТҢх цос па мҢнем мосты
утдам пила
путҢртыйлдум...

Мосл, лупты, хуты тҢм
киника есҢлды пҢта округ

▲ З.В. Лонгортова киникайдал мойлҢлдлҢ

дума кҢща лҢңкҢр хуят,
хҢнты писатель хҢ Еремей
Айпин вухн нҢтҢс.

лы хҢнша! Мўцева, лўңҢт-
ты ёха, шеңк ҢмҢщ нҢң
арлан уша верты.

Алла, нҢң шеңк яма па
Ңмца хҢншлҢн, щирн ел-

ПутҢр хҢншҢс:
Людмила Гурьева

Яснгет катлтэт

Сумыт вош районны «Победа» артель колхозникыт общественной ёш войхут тэтот тэсятта 29 июльны нарымтсыт. Бригадны тов. Альшеев С.И. руководитл.

Бригада труженикыт 20-мит июль унта 250 тонн силос понта ястыптсыт. Тыв миим яснгэт катлтэт. Тапыттот тэсятты ёх 15-мит июльны ястыпсэт тарматты хосьны ванны утсыт.

Иосиф Егорович Вынгелев Сумыт вош район Калинин нэмып колхоз председател заместителя рупитл. Тув июль отынгны Ханты-Мансийск вошны ёш войхут тайты ёх совещанияны утыс.

Иосиф Егорович там совещанияны така номыса вуйтэ колхоз верыт ухтын юр ант шатитман рупитты.

Там снимокны: И.Е. Вынгелев

Няты ота ис Надя Анисимова хотысат Ларьякской район Калинин нэмып колхозны звероферман рупитл. Тув ий от тунгта така тарынтл, тутн ферма эвыт ар доход хотымтта.

Там от Надя Анисимова кашинг нэ вохсар эвыт куттып сира 3,4 вохсар пошыхны хотымтыс.

Там снимокны: Надя Анисимова

«Ханты ясаң» газета лўңатты ёх!

Тәмхәтл мўң «Ханты ясаң» газетаев 65 ол постаты вўраңан нялхушьяңмит иньщәсупсы хәншлўв. Юхлы ясаң тыв китаты: khanty-yasang-65@mail.ru.

14. Мәта одн «Ленин пәнт хўват» газетая Мария Кузьминична Волдина рәпитты юхтәс?

Йитып ястыпсэт вусыт

Кайгатюрской па Сергинской ёш войхут фермаит Карл Маркс нэмып артель Октябрьской районны утты рупута ёх КПСС ЦК Пленум Вохыпсы тунгытмет ювпины йитып ятыпсэт вусыт. Сыры ястыпсэт сирны 240 литра эсымйингк пуста мосыс. А июль тылыся куттып сирны ий мис эвыт 300 литра эсымйингк пуста ястысыт.

Ёш войхут тайты ёх

ясынгат вер хоси каттыт. Отынг июль тылысь хаттытны отынг тахины эсымйингк пусты верны дояркаингын Анна Ефремовна Соколова па Елизавета Андреевна Кашпурова мантсангын. Тын хатл мар ий мис эвыт 10 литраны пустынгын. Си сырыя манты мис пусты нэнгнгын колхоз правления вурты вымпелны па тынынг мойтыпсыны масыйнгын.

Эсымйингк арамтэтн

«Победа» колхоз животноводыт Кондинской районны КПСС ЦК июльской Пленум решенияит па Вахыпсы верны тарматтытат. Там хаттытны чекатка ферманы мет така рупиттынгын мис пусты нэнгнгын Капитолина Леонтьевна Багданова па Анна Ильинична Бабкина. Тын сутка мары ий мис эвыт янг литра

ванпыс эсымйингк пусыйттынгын.

– Мын иса юртымын пантыттым сив, – потырл тов. Богданова, – тутн сутка мары ий мис эвыт пусты эсымйингк янг литрая ёхтыйтыта.

А. Савельев

**«Ленин пант хуват»,
№ 84 (215),
16-мит июль, 1959 от**

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№14 (3602), 21.07.2022

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель

Департамент общественных,
внешних связей и молодёжной
политики Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Редакция

Директор, главный редактор –
Динисламова С.С.
Телефон (3467) 33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Рагимова Н.В.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.

Заказ **2537**

Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.